

AZ ÉLETBIZTOSÍTÁS ÉS A CSALÁD.

A pénzkérdés megoldása, korunk egyik feladata. E kérdés nemcsak az államoknál, de egyeseknél is előtérbe nyomult. Az egyesek pénzkérdésének megoldása a társadalmi tudományok egyik legnagyobb feladatává válván: az újabb kor, és igen helyesen, azon meggyőződésre jött, hogy az egyesek, illetőleg az egyén és család pénzkérdését megoldani, az életbiztosítás van első sorban hivatva. A gyerek neveltetése, az ifju elhelyezése, a család-alapítás és fenntartás, a közbejött betegség, a keresetképeség szűnése, a halálozás, mind megannyi pénzkérdés a családban; s mint legnagyobb, végre megjelenik a családfő elhalása. A pénzkérdés tehát az egyén és család életében, az élet minden esélyénél újabb meg újabb problémaként jelenik meg. Életünk e problema fejtegetésével telik el. Hogy mind megoldhatóbb alakban jelenjék meg, az ember folyvást biztosít: biztosít magának állást, biztosít munkát, biztosítja érték-tárgyait, félre teszi keresményét, szóval az élet folytonos biztosítás. De mindezen biztosítási miveletek között nincs egy, mely azon eszmével versenyezzen, melyet az életbiztosítás képvisel.

Az életbiztosítás azon intézmény, mely módot kíván nyújtani, hogy mindenki csekély pénzbetét mellett, az élet bizonyos esélyeire magának vagy családjának bizonyos jövedelmet vagy tőkét biztosítson. A biztosítás nem segélyezés, hanem az önsegélyezés egy neme. Alapvonása, hogy áldásában csakis azokat részelteti, kik a célhoz betéttel járulnak. A biztosítás nem levén egyéb, mint egy intézmény, mely tagjai hátrányait akép egyenliti ki, hogy azt az egyetbe lépők között kiosztja, a célhoz mindenkinek azon arányban kell járulni, a melyben az intézménnyel szemben igényt tart.

Már az, hogy az életbiztosítás tárgya maga az ember, az életbiztosításnak bizonyos fensőséget követel. Az életbiztosítás nem biztosítja ugyan az életet betegség, rokkantság, munkaképtelenség vagy épen halál ellen, de biztosítja az ellen, hogy ha ezen esélyek az emberi életet sujtják, annak anyagi hátrányai az ember életére egész súlylyal nehezdedjenek. Ha nem biztosít is a halál ellen, az ember az életbiztosítás előtt mint tőke jelenik meg, mely munkál, az élet-

ben rejlő tőke gyümölcsözhetését akarja biztosítani egyfelől, míg a haláleseti tőke-biztosítás által a halál által megszüntetett munkát, az emberéletben rejlő tőkét kívánja kárpótolni.

A midőn az életbiztosításnak ezen fogalmát vesszük, el kívánunk térni az életbiztosítás azon fogalmától, mely az intézményben csakis a neveltetési pénz, az élet-járadék, és haláleseti tőke biztosítását látja. Az intézmény, úgy a mint a gyakorlat felállította, az embert, miként a vallás s vallás szolgálói figyelme, átveszi a bölcsőnél, s az élet minden phasisain keresztül sirjáig kíséri; még ott is, a tőkebiztosítás által, azon nagyszerű jelenetet idézi elő, mi egy neme a feltámadásnak, hogy a biztosított tőke által családjának mint őrangyala még egyszer megjelenik. Tágasabb fogalma szerint, a kölcsönös segély pénztárak és gondoskodó intézetek is ide tartozván, az életbiztosítási műveletet a néposztály azon részének is lehetővé teszi, kiknél a munka megtőkésítve nincs, hanem a betétet napi vagy hónapi keresményből fedezik.

Bármennyire látszanak is e válfajok egymástól különbözni, mindnyájan megegyeznek abban, hogy mindenik betéttel jár, s hogy a betevő nemcsak pénz-betételére s annak kamatjára nyer igényt, hanem a mint egy betétet teljesített, a biztosított összegre, beállván a kitűzött véletlen, igénye azonnal megnyílik.

Miként a takarékpénztáraknál, úgy itt is, a betét a kiindulási pont, mégis nagyban különböznek. A takarékpénztári intézménynél a betét, illetőleg a folytonos betétek s azok kamat-kamatja képezi az illető igényét. Az életbiztosításnál az illető az első betétnél, illetőleg az első díjfizetésnél kitűzi, kiköti az összeget, s beállván a véletlen, a kérdéses összeg részére készen áll.

A folytonos megtakarítás kötelezettsége mind a kettőnél fennáll, de azon különbséggel, hogy míg a takarékpénztárnál az illető apró tőkét rak le: az életbiztosításnál mondhatni, csak az általa biztosított tőke kamatját fizeti, mi az ifjabb korban alig 2—3%. A takarékpénztári betétnél azon előny mutatkozik, hogy az illető betéteit bármikor megszüntetheti, vagy éppen visszavonhatja: az életbiztosításnál a betét folytatására az illető már azért is kötelezve van, mivel, ha visszalépik, betételeinek egy része költség, más része a hordozott kockázat czimén bévesz: de éppen ezen kötelezettségben, míg egyfelől bizonyos erkölcsi kényszer fekszik, másfelől megnyugtató áll elő az iránt, hogy ha azon idő alatt a véletlen meglátogatta volna, azon összeg, melyet különben tán egész életén sem

birt volna összehozni, ki lett volna mint kész összeg szolgáltatva. A visszaléphetés tehát itt is fenn van tartva, de mégis elválik a két intézmény, és pedig teljesen azon a ponton, hogy a míg a takarékpénztárnál mindenki önmagának külön-külön állva szerez, az életbiztosításnál a belépő egy közkereseti társaság tagjává lesz, mely betéteit azért teszi össze, hogy az elsőt, kit a véletlen közülök suj-tani talál, kárpótolja. Ezen eszme az, min az életbiztosítás nyugszik. Ha az ember a jövődbe belátna, mindenki előtt tisztán állana a számítás, hogy a takarékpénztári vagy biztosítási művelet előnyösebb-e reá nézve; de miután, ha egy takarékpénztárba évenként tíz forintot teszünk, tíz év múlva lesz száz forint; s ha száz forintot leteszünk, 5%-al csak 14 év múlva lesz belőle kétszáz forint, — s az embernek az, hogy tudja, miként ez időt eléri, s ezen műveletet végrehajthatja, megadva nincs: az életbiztosítás, mint oly intézmény, mely a bekövetkehető véletlen, vagy épen halál közötti időt számításon kívül helyezi, melynél a kitűzött összeg készen áll, csak a véletlennek kell bekövetkezni, mint ilyen intézmény kétség kívül a legnemesebb gondolatok egyike.

Századoknak kellett eltelni mégis, míg az életbiztosítás jelentősége, erkölcsi és anyagi értéke elismerésre talált. Csak a XVI-ik század jött reá, hogy az emberi élet érték, hogy az állam legfőbb ereje a népesség, az ember, az emberben, az emberi munkásságban rejlő anyagi és szellemi tőke.

Ez időtől elkezdték ismerni, hogy az állam legértékesebb vagyona az emberi élet, legfőbb tőkéje az emberi egészség; jelentőségre kezdett vergődni, hogy az élet és egészség egy nemzeti tőke, s az állam minden fölnevekedett polgára tőke már azért is, mivel minden gyerek egy tőkésített költség. A nemzet és nemzetek ezen vagyonát kívánja az életbiztosítás védelme alá venni.

S a milyen tárgya, oly nemes az intézmény. Arra, ki igénybe veszi, már nemesítőleg hat. A családi életre mint összetartó erő mutatkozik. A társadalomra nézve egy irányadó gondolat; s az államra nézve egy intézmény, mely a társadalmi bajokon társadalmi úton kíván segíteni.

Az egyén egy intézménnyel fog benne találkozni, mely reá nézt nem csak anyagi, de egyszersmind erkölcsi haszonnal kínálkozik. Míg a legtöbb vagyonszerzés a nemesebb érzelmek egy részébe kerül: az életbiztosítás nemesítőleg hat, az által, hogy nemcsak munkára és takarékoskodásra ösztönöz; de azon gondolat ál-

tal, hogy ha magunknak biztosítunk, a vagyonban fekvő egyéni szabadság felé törekedünk, ha családunk részére biztosítunk, azon gondolat által, hogy egy szép és nemes tettet követünk el: munkánkat, nélkülözésünket mintegy megkönnyíti. Mert dolgozni és nélkülözni azokért, kiket az élet gondjainkra bizott: erre ösztönöz az életbiztosítás, s ebben van valami lelkesítő. Ez volna az ethikai haszon. Ha az anyagi hasznot vesszük, hogy az életbiztosítás, mely útat nyit arra, hogy magunknak betegség, baleset, munkarokkantás ellen, vagy ezek nélkül is nyugdíjt, vagy tőkét biztosítsunk, s mindezekért csak is apró megtakarításokat követel: hogy egy ily intézmény mindenki részére anyagi hasznot is biztosít, felesleges is mondani. Már azon nyugalom, hogy a véletlen céljainkban végkép meg nem zavarhat, munkaösztönünket meg kell hogy kétszerezze.

A családra nézve, hivatása ennél is nagyobb. Az életbiztosítás a családra nézve egy jótétemény. Ki családja részére életbiztosítást köt, jótévést gyakorol: s ezen jótévésnek annál nemesebbnek kell feltűnni a család érzelmeiben, mivel e jótévést úgy gyakorolja, hogy az illetőnek nem jut egyéb belőle, mint azon elismerés, hogy övéért dolgozott és nélkülözött. Azonban ezen ethikai haszon mellett az életbiztosítás a családra nézve még szembe-tűnőbb anyagi előnyöket mutat fel. Észak-Amerikában, hol a pályakezdés oly bizonytalan, de a munkának megvan a sikere: dolláros egyletek állanak fenn, melyekbe az egylet tagjai bevetik dollárukat, s ki legegőbb meghal, annak családja részére juttatják; Észak-Amerikában mondhatni általános szokássá vált, hogy a mint valaki nő-sül, egyszersmind életbiztosítást is vesz, s a mint munkája után családját biztosítva látja, a biztosítást félbeszakítja. De ha csak azon szempontból vesszük is, mint a hogy nálunk használják, ki nevelési pénzt biztosít, tőkét ad gyermekeinek, mert az ipar vagy tudomány tőke; ha valaki valamihez kezd, bizonytalan, hogy befejezheti-e munkáját: de ha életbiztosítást köt, legyen a befektetett tőke kölcsönpénz vagy saját tőke, a közbejött halál által nem semmisült meg; de haladjon valaki bár az élet rendes útján, miután a halál bekövetkezte mindenkire nézt bizonytalan, módot nyújt arra, hogy a jobb napok keresményeiből egy véletlen esetére hátra hagyja családjának azon tőkét, melyet megkívánt volna szerezni. Minden lejáró kötvény egy család bánata, a mennyiben a ki kötötte, támasza volt a családnak: de öröme annyiban, hogy az illető szeretete még halála által is támogatást nyújt családjának. Az intézmény ma mintegy 1½ millió embert biztosít, ezek halála esetére mintegy 10

milliárd forint van biztosítva; mintegy 200 millió frt fizettetik ki évenként az intézetek által, százezerekre megy azon családok száma, kiket az életbiztosítás évenként nemcsak megvigasztal, de mondhatni egy részét a végszükségtől menti meg.

Még a társadalomra nézve is megvan a maga hatása. Az emberi természetben fekszik, hogy egyikünk ifjúságában, életerejében, másikunk munkaképességében, szerencséjében bizik, a balesettel s véletlen halállal senki sem akar számítani. A társadalom gyengeségében fekszik, hogy családját mindenki nagyobb kényelembé helyezi, mint már megszerzett tőkéje engedi: s ha a támasz kihal, akár hányszor bekövetkezik, hogy a gyerek, ki szőnyegeken növekedett, boldognak érezheti magát, ha egy árva-intézetbe bejut, s a nő, ki kényelemben élt, jótékony nőegylet támogatására nem szorul. Ez eseteket elhárítani van hivatva az életbiztosítás, mely a társadalom részére mint olyan intézmény áll fenn, mely nem csak a munkát és munkaképességet támogatja, de elmegy egész odáig, hogy utat nyit a társadalom kockázni szerető szenvedélyeinek, módot nyit a sorsjátékosnak, hogy szerencsét próbáljon, utat nyit a börzejátékosnak, hogy a véletlen által családját gazdaggá tegye. Ha van valami, mi által a társadalom kockázó szenvedélye nemesebb irányba tereltethetik, az nem egyéb mint az életbiztosítás.

Ha hatását a nagy közönségre s így az államra vesszük, az életbiztosítás, mint egy nagyszerű intézmény tűnik fel. Ha szintén eltekintünk is attól, hogy a munkát és a munkaképességet védi, s ez által az állam egy főerejét a népességet, munkára és takarékosagra ösztönzése által, a pauperismus és proletariatus ellen védelmezi: az állam figyelmét méltán igénybe veszi mint oly intézmény, mely a munkásságot megkésztet, mely a fillérekből tőkét gyűjt, s e tőkét az ipar és mező-gazdaszat még productivebb céljaira közrebocsátja. Egy ily productiv intézmény már magában támasza az állam céljainak. De ha meggondoljuk, hogy az életbiztosítás nemcsak alaptőkéjében halmoz össze száz milliókat, de szerkezeténél fogva arra van utalva, hogy díjtartalékot hozzon össze, s e díjtartalék már is milliárdokra megy, — s ez apró betétekről összegyűjtött milliárdok, mint kamatoztatás köteles pénzek vannak a biztosító intézetek kezelésére bizva, — mely csak e század első felében vette kezdetét, s már is oly óriási tőkét halmozott össze: mint oly intézmény mutatkozik, mely az egyesekre, családokra, s magára az államra nézve kiszámíthatatlan áldás forrásává lehet.

Kövári László.